

- Osakkeilla Keinottelu -

Kirj. Natti.

TAVALLISELLE kansalaiselle on osakkeilla keinottelemineen jotakin salaperäistä. Wall kadun kampleireitä syytetään huonoista ajoista ja taasen hyvinä aikoina amerikalainen yleisö kiittää heitä, vieläpä antaa heille siunauksensa Amerikan järjestynyt työväkikin "teollisuusrauhan" nimellä. Paniikit, kuten nykyinen paniikki, tavallisesti alkavat pörssiromahduksella. Osakkeet laskevat huimaavasti ja mies, joka vielä eilen oli miljoneerien joukossa, laskee tänään kullaan kalloonsa kerjäläisenä. Ja taas päinvastoin. Sitäpaitsi onhan meille työläisillekin mielenkiintoista tutustua lähemmin siihen laitokseen ja järjestelmään joka sellaisen tekee mahdolliseksi. Mielenkiintoamme vielä lisää se, kun tiedämme, että suurin osa juuri meidän työmme tuloksista muodostaa ne arvot, joilla keinotellaan.

Ne arvot joilla tehdään liikettä pörssissä, ovat (Preferred Stock)' etuoikeutetut osakkeet. (Common Stock), tavalliset osakkeet ja erilaiset bondit. Preferred Stock eli etuoikeutetut osakkeet ovat osakkeita, joilla on äänestysvalta komppanian asioissa. Niille on usein myös määrätty varma korko, samoin määrätty vuosivoittoprosentti. Niitä on useampaa lajia kuten A. prf. B prf. Guaranteed

prf. Convertible prf. Redeemable prf. ja niin edespäin. Mutta yleisenä sääntönä on, että pref. stock eli etuoikeutettu osake on varmempi rahansijoittajille kuin Common. Prf. Stockin kaupparvo ei ole missään tekemisissä sen nimellisarvon kanssa. Kaupparvo on kokonaan riippuvainen komppanian tuotekyvystä olipa nimellisarvo mikä tahansa. Siis kaupparvo riippuu komppanian riistokyvystä, ja vaihtelee sen mukaan.

Common Stock on nimenä osakkeilla, joita laskeetaan liikkeelle silloin, kun komppania tarvitsee lisää varoja lisärakennuksiin, liikkeen laajennukseen tahi muuhun sellaiseen. Tavallisesti niillä ei ole äänestysvaltaa komppanian asioissa, ja niille ei useinkaan taata minkäänlaista varmaa korkoa, eikä varmaa voittoprosenttia ja konkurssitapauksessa niihin sijoitettu raha tavallisesti menee ensiksi. Common Stock'in kaupparvo ja tuotekyky on siitä syystä erikoisen häilyväinen. Niillä voi siis voittaa nopeasti, jos liike tuottaa hyvin ja niillä voi menettää nopeasti, jos liike tuottaa huonosti. Siis niiden hinta markkinolla riippuu kokonaan komppanian tuotekyvystä.

Bondit ovat komppanian velkakirjoja. Niille on määrätty varma korko. Konkurssitilaisuudessa ne

maksetaan ulos ensiksi. Tavallisesti on bondit 1,000, 500 ja 100 dollarin bondia. Preferred Stock on osaomistaja komppaniaan, samoin Common, mutta bondin omistaja on vaan komppanian velkakirjan omistaja ja juuri siksi ei bondien arvo paljon laske eikä nouse. Usein on bondit vielä määrätty maksettavaksi ulos jonkun ajan päästä. Juuri yllämainittuja syistä viimeisen pörssiromahduksen aikana kaikki koettivat sijoittaa rahansa bondeihin, sillä osakkeiden hinnat hupenivat aivan olemattomiin, kun taas bondien hinta pysyi paikallaan ja hieman nousikin. On myös olemassa n. s. Debenture Bonds ja Collateral Bonds, joiden arvo voi olla hyvin epävarma ja vaihtelevainen.

Ylläolevasta olemme saaneet jonkunlaisen kuvan niistä arvoista, joilla tehdään pörssissä liikettä. Niitä myydään joskus suunnaton määrä yhdessä ainoassa päivässä. Joskus miljoonia kappaleita. Siis siirrymme nyt tekemään selvää itse pörssin toiminnasta.

* * *

New York Stock Exchange on yhdistys noin 1300 miehestä, jotka pitävät yllä myyntiä ja vaihtoa arvopapereilla. Kaikki arvopaperit, jotka hyväksytään myytäväksi pörssissä eli Stock Exchangessa, pitää vastata tarkoin määrätty vaatimukset. Ensiksi ne pitää olla vanhojen ja vakavaraisten kompanioitten, toiseksi niiden pitää olla New York Curb marketissa jonkun vuoden. Ja vielä niitä pitää olla niin paljon liikkeellä, että ne takaavat varman ja pysyvän "marketin" itselleen. Esimerkkinä voimme mainita, ettei Ford komppanian osakkeita myydä vielä New York Stock Exchangessa, vaan niitä myydään New York Curb marketissa. Edellämainittu on nimittäin vaan uusien arvopapereiden myyntipaikka ja mitään N. Y. Curb papereita ei myydä N. Y. Stock Exchangessa. Varsinaiselle myyntilattialle N. Y. Stock Exchangessa on pystytetty 20 myyntiasemaa trading post eli trading seat. Mainitut asemat ovat noin 10 jalkaa korkeita pylväitä, joiden yläosa on jaettu 20 pieneksi tauluksi, jokainen taulu taas on määrätty eri osaketta varten. Heti kun osakkeen hinta muuttuu, merkataan se näihin tauluihin ja näin voi kaikki myyntilattialla olevat saada heti oikean hinnan tietoonsa.

Tälle myyntilattialle ei lasketa ketään sivullisia, ainoastaan Stock Exchangen jäsenet. Nämä myyntiasemat eli seats, on varustettu myöskin telefoo-

nilla, ja on niiden alaosassa useampia pneumaattiputkia, jotka puristetulla ilmalla kuljettavat ostoja myyntimääräykset. Tällä myyntilattialla ei myöskään käsitellä rahaa ensinkään. Koko sen toiminta supistuu osto- ja myyntisitoumusten tekemiseen. Jokainen näistä myyntiasemista myy vain noin 18 tai 20 eri komppanian osakkeita. Myyntiaseman hoitajaa sanotaan spesialistiksi, jokaisella heistä on apulaisia, jotka ovat yhteydessä samassa rakennuksessa sijaitsevan Stock Clearing Corporationin kanssa.

Stock Clearing Corporationin tehtävänä on kaikkien varsinaisella myyntilattialla tehtyjen sitoumusten täyttäminen ja tarkistaminen. Trading Seats ovat myöskin vakinaisessa telefoonyhteydessä samassa rakennuksessa olevan New York Quotation Companyn kanssa, joka lähettää tiedon osakkeiden hinnoista ympäri Yhdysvaltoja ja myöskin ulkomaille. Näin on jokaisella myyntilä saatu osakkeiden hinta jo samalla tunnilla tietona esimerkiksi Detroitissa ja Lontoossa, joten etäällä New Yorkista olevat brokerit voivat myydä osakkeita aina tunnin hinnalla. Myöskin he voivat sanoa ostajalle suunnilleen vallitsevan hinnan melkein missä tahansa maapallolla. Mainitut tiedot lähettää New York Quotation Company n. s. "ticker"-systeemillä. Kirjoitus tulee kapealle nauhalle Morse-kirjaimilla ja on se mahdollisimman lyhyt. Esim. General Motor on vain G. M. 3 120. Se merkitsee General Motors 300 osaketta, hinta \$120 kappale. Myytyjen osakkeiden määrä ilmoitetaan aina sadoissa osakkeissa. N. s. odd lot dealers pitävät huolen pienemmissä erissä myymisestä.

Ylläolevassa onkin pääpiirteissään kuvailtu arvopapereiden myyntisysteemi. Seikkaperäisempi kuvaus siitä ottaisi liaksi tilaa. Siirrymme siis edelleen tarkastelemaan mitä on Bull Market ja Bear Market. Kun farmari lukee lehdestä, että hyvä vuodontulotoive antoi koornille Bearish Movement. Mitä siis on bearish movement. Se on samaa kun Selling Stort eli myydä jotain sellaista, jota ei ole myyjän takana, mutta jonka myyjä kuitenkin sitoutuu suorittamaan perille määrättyä aikana ja määrättyllä hinnalla. Otamme esimerkiksi. Farmari joka tänään kylvää koornia maahan ja arvelee, että hän saa siitä kylvöstä satoa 100 bushellia, voi samana päivänä kun hän on kylvänyt sen, myydä koko satonsa dollarilla bushelli.

siis sata dollaria. Jos koornin hinta on silloin kun hän sen korjaa pelloilta pois 75c bushelli, on hän voittanut joka bushellilla 25c, koska kauppahinta silloin kun hän sen toimittaa ostajalle on halpa. Mutta jos koornin hinta nousee korkeammalle kuin dollarin bushelli esim. \$1.25 on farmari hävinnyt 25c busheli, sillä jos hän olisi myynyt sen korjuuajan hinnalla, olisi hän saanut siitä \$1.25. Yllä kuvattu on Bear eli Short Selling.

Osakemarkkinoilla Bear on osakkeenmyyjä, joka tekee voittoa sillä kun osakkeet laskee arvosaan. Esim. American Woolen on tänään 8. Bear myy niitä 100 appalettia 800 dollarilla ja lupaa toimittaa ne perille 24 tunnin sisään. Jos Am. Wool on huomenna 7, voi Bear ostaa ne huomenna tuntia ennen \$700 ja toimittaa ne ostajalle määrääjällä ja hän on tehnyt silloin voittoa \$100, vaikka hänellä ei ollut yhtään osaketta silloin kun hän ne myi. Mutta jos Am. Wool on huomenna 9, täytyy hänen ostaa ne huomenna \$900 ja toimittaa ne perille, silloin on bear hävinnyt \$100. Short Covering on se kun bear toimittaa ostajalle ne osakkeet, jotka hän myi short. Tavallisesti vaaditaan brokerin konttoreissa 50 % osakkeitten hinnasta brokerin taakse vakuudeksi hinnan nousua vastaan kaikista short myönneistä.

* * *

Bull market tahi "Bullish Movement" on se, kun tehdään voittoa osakkeden nousulla. Otamme taas esimerkin. Am. Wool on tänään 8. Bull ostaa ne \$800 sata. Huomenna ne voivat olla 11 ja hän voi myydä ne \$1,100 sata. Mutta voivat ne olla 7:mänkin, siis \$700 sata. Broker loan on laina, jonka antaa osakkeenmyyjä eli brokeri. Tavallisesti vaatii brokeri rahaa sisään täyden määrän osakkeista, joiden arvo on alle 20 dollaria, mutta jos arvo on yli siitä, niin riittää tavallisesti 50 % osakkeiden hinnasta.

Jos osakkeet laskee hinnassa, vaatii brokeri rahaa sisään lisää niin paljon, että puhdas raha aina vastaa 50 % päivän hintaa. Brokerin antama lainan korko on tavallisesti hyvin alhainen, 2, 3 tai 4 % ja kun toiset osakkeet tuottivat voittoa vuodessa, kun ottaa huomioon Split up ja voitto-osingot, 25, 50 ja 100 %, niin ei ole ihme, jos amerikalainen yleisö lainasi niin paljon kun se vaan sai, ja sijoitti rahansa osakkeihin, joka taas vuorostaan nosti osakkeiden hinnat satumaisiin korkeuksiin. Mainita tässä sopii vain United Cigar Stores, jos

henkilö osti mainittuja osakkeita vuonna 1925 10 kappaletta, niiden silloisella myynti hinnalla, joka ei ollut suuri, omistaa hän tänäpäivänä niitä 10,000 osaketta arvostaan noin \$200,000 ja jos ottaa huomioon kaikki voitto-osingot ja muut tulot, nousevat ne \$125,000. Siis yhteensä noin \$325,000. Tämän summan siis on mainitun kompanian kymmenen osaketta tuottanut omistajalleen. Ei siis ihme jos mainittu komppania maksaa työläisilleen sellaista palkkaa, että se pitää juuri ja juuri sielun nahan sisällä.

Jos tarkastelemme Woolworth kymppisentti-kompanian 17 vuoden toimintaa, niin huomaamme seuraavaa: Sijoitus vuonna 1912, jonka arvo oli 989 dollaria, osti silloin 19 osaketta \$52 kappaletta, on tähän asti tuottanut \$4,150 puhtaaksi voitoksi. Ja niiden osakkeiden arvo on ollut \$355 kappaletta, siis kaikkiaan 989 dollarin sijoitus on tuottanut (jos olisi alkanaan myynyt osakkeet) \$32,100. Jälkeen pörssiromahduksen laski kyllä Woolworth tuonne \$54 kappaletta, mutta oli siinä varaa laskeakin. Jokainen meistä tietää kuinka Woolworth myyjät on palkattu. Jewel Tea osakkeet oli 1920 3 dollaria kappaletta \$1,000 olisi silloin ostanut niitä noin 330 kpl. ja niiden arvo olisi nyt \$50,000. Näitä esimerkkejä riittäisi loppumattomiin, mutta jätämme ne tällä kerralla ja seuraamme edelleen sitä konelstoa, joka toimii silloin kun osakkeita myydään ja ostetaan.

* * *

Koska meillä on nyt suunnilleen pääpiirteissään selvillä osakkeiden myynti ja Stock Exchangen toiminta, niin kuvailemme tässä tavallisen amerikalaisen pikkuporvarin kohtalon. Hänen nimensä oli Jones ja hän omisti pienen kaupan pienessä amerikalaisessa kylässä. Se oli ennen sotaa. Isänsä kuoltua oli hän löytänyt noin pari sataa isänsä ostamaa ruutikomppanian osaketta vanhasta arkkurisasta. Ne olivat ehkä kaikkiaan noin parinkymmenen dollarin arvoiset. Ne eivät olleet tuottaneet enään vuosin senttiäkään. Olivat vaan muun romun joukossa. Sota Europassa kulutti ruutia koko joukon ja sitä alettiin ostaa täältä kalliilla hinnalla.

Eräänä päivänä sai Jones kirjeen, jossa sanottiin, että tulla ottamaan voitto-osinkonsa. Ja siitä päivästä alkoi osakkeet tuottaa hirveästi. Ne nousivat ensin arvossaan, mutta kun niiden vuotuiset voitto-osingot ylittivät koko osakkeiden arvon,

päätti komppania antaa Joneselle yhden uuden osakkeen jokaista vanhaa osaketta kohti. Europassa paukkui edelleen ja jonkun ajan kuluttua Jones sai taas uuden osakkeen jokaista omistamaansa osaketta kohti. Sitten liittyi Amerika sotaan. Mutta Jones, joka tunsivat olevansa liikemies, arvelli että on turvallisempaa ruveta dollarin vuosipalkalla hallituksen palvelukseen ja valvoa kotona "liikeasioita". Nyt omisti Jones 600 osaketta ja osakkeiden arvo oli 100 dollaria kappale.

Vielä kerran sai Jones yhden uuden osakkeen jokaista vanhaa osakettaan kohti, joten hän omisti 1,200 osaketta, joiden arvo yhteensä oli 120,000 dollarin paikkeilla tahi hieman yli. Jones ei oikein tiennyt sitä arvoa itsekään tarkalleen. Jonesen nimi oli nyt paikkakunnan kaikissa lehdissä melkein joka päivä ja hänen liikeneroan ihailtiin. Hän itse oli mielestään oikein mallipatriotti kaikkein luutuneinta lajia. Ja siinä sivussa erikoisen isänmaallinen. Loppui sitten sota. Jonesen brokeri neuvot häntä myymään ruutiosakkeensa. Hän teki työtä käskettyä ja sillä kerralla oli Jonexemme pelastettu. Jones eleli herroiksi. Hänellä oli huvila Mainessa, kymmenkunta palvelijaa ja sylikoiralla erikoislääkäri. Jones osti ja möi osakkeita jonkun vuoden vaihtelevalla onnella.

Eräänä päivänä 1929 keväällä hän meni taas vanhan paikallisen brokerinsa tykö. Hän halusi ostaa Auburn auto osakkeita. Brokeri tarkasti ticker nauhaansa ja ilmoitti Jonexelle että niiden hinta on nyt 280 dollaria kappale. Jones osti niistä 425 kappaletta ja maksoi niistä \$119,000. Hän osti ne 50 prosentilla, siis hän antoi rahaa sisälle osakkeitaan vastaan vain puolen niiden arvosta eli \$59,000, loppusumman päälle brokeri hommasi lainan 5 % korolla. Nyt oli Jonesella

puhdasta rahaa siis vielä jällellä tuossa 50,000 dollari. Nyt jätämme Jonesen hetkeksi ja tarkastelemme mitä tapahtui työläisille, jotka eivät olleet liikeneroja kuten Jones.

Me työläiset saimme sota-aikana jonkunlaista palkkaa. Kutoja tienasi noin 60 dollaria viikossa, peltimylläri saman verran. Autotyöläiset ehkä noin 70, karpenterit noin 50, samoin muurarit, joten useakin ajatteli omaa kotia. Toiset ostivat autoja j. n. e. Tämä työläisille maksettu palkka meni tarvikkeihin joita valmisti Amerikan teollisuus. Vielä 1929 oli teollisuus viikossa käynnissä siksi, että työläisillä oli millä ostaa teollisuustuotteita. Heillä oli takanaan vielä sota-ajan säästöjä. Suuret likeyhtymät maksoivat korkeita voittosinkoja vielä jälkeen sodan, sillä sotatarveteollisuuden päätyttyä he kohottivat työtehoa suunnatomaasti. Ottivat työtä säästäviä koneita käyttöön ja pienensivät samalla tuntuvasti palkkoja. Tällä oli taas tuhoisa vaikutus yleiseen tuotteiden kulutukseen, sillä työtöin työläinen, jonka työn tekee automaattinen Robotti, on huono kuluttaja, hän ei voi ostaa vaikka tahtoisikin. Tämä taas vuorostaan vaikutti sen, että yhä enempi työläisiä joutui työttömäksi ja vaille kulutuskykyä. Tilanne oli kehittymässä tällaiseksi juuri silloin, kun meidän Jonexemme pani rahansa Auburn auto-osakkeihin.

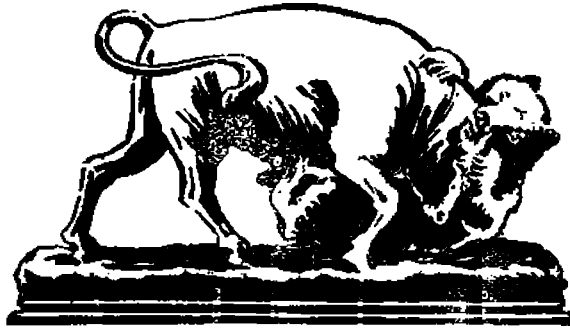
* * *

Seurasii sitten pörssiromahdus. Suursijoittajat olivat jo muuttaneet rahansa bondeihin, sillä heillä oli palveluksessaan parhaat taloustieteilijät, jotka näkivät romahduksen olevan ovella. He tiesivät, että työläisten kulutuskykyä oli trimmattu jo vähän liiaksi ja että sille tulee lounnollisena seurauksena osakkeiden hintojen lasku. Auburn auto kyllä

ei laskenut ensiksi niin nopeasti kuin muut osakkeet, sillä se oli keskiluokan suosikki. Se laski vain 80 pointtia. Nyt vaati Jonesen brokeri lisää rahaa sisään niin paljon, että hänellä oli 50 % osakkeiden arvosta sisällä. Jones vei rahat brokerilleen. Mutta Auburn auto laski edelleen. Se laski lopullisesti 60 dollariin osake. Brokeri vaati yhä uutta rahaa sisään niin paljon, että Jonesen rahat loppuivat kesken. Ja ennen kuin leikki oli lopussa, oli brokeri myynyt suurimman osan hä-

nen osakkeistaan 60 dollarilla kappale. Nyt on hän myynyt jo loputkin osakkeensa ja huvilan Mainesta. Hän kulkee myllyjen portilla muiden työttömien mukana ja kiroilee ulkomaalaisia, jotka vievät amerikalaisilta työpaikat. Huvittavin puoli asiassa on kuitenkin se, että hän edelleen uskoo olevansa liikenero, hän ei tunnusta vielä-kään, että tässä järjestelmässä on mitään vikaa. Syyttää vaan huonoa onneansa ja sitä kun ei alkanut ajoissa myydä short.

KOLMIKERTAINEN VOLTTI

Työväen-Opistolla suomentanut Ari.

YKSITOISTA vuotta olivat Jim Slade ja Eddie Dunn olleet toveruksia "ilmassa". Eddie oli näytäntölentäjä; monia vuosia nuorempi ja heidän näytäntösitoumuksiensa lujittaja. Hänen kauniit, estyspuhaat pyörähdyksensä ilmassa saivat kättentäputukset myrskynlailla kohoamaan Yhdistyneen Suur-Sirkuksen täyteenpakatuilta istuimilta ylös korkeuteen. Ja tämä oli syynä miksi Jim Slade oli ajanpitkään antanut itseensä juurtua vihamielisyyden, joka viimein oli kiehunut hänessä inhoksi näytäntötoveriaan kohtaan. Jim Slade ei saanut aploodeja osakseen.

Hän oli kiinnitavoittaja, joka kiikkui jatkuvasti vapaasti heiluvassa riipputangossa heittäen Eddien ilmaan ja taas jälleen tavoittaen hänet turvallisesti kiinni, kun hän lujalla vauhdilla liiti Jimiä kohti kaksi- tai jopa joskus kolmikertaisenkin ilmapyörähdyksen, voltin, jälkeen.

Jim oli näytännön todellinen selkäranka, iso, möhkälemäinen ja katsojan mielenkiintoa herättämätön, verrattuna Eddien rohkeuteen ja esityksien sulavaisuuteen. Hänen tehtävänsä ei ollut mikään loistonäyte. Hän ainoastaan kiikkui, pää alaspäin, tangon köydet kiertyen nilkan ja jalkaterän ympäri; jykevät hartiansa valmiina toimintaan sekä suuret, voimakkaat käsivartensa ojennettuna ja — arvelen mitähän katsojat mahtaisivat ajatella Adoniksestaan, Eddiestä, jos jonakin päivänä hänen mahtavat käsivartensa sattuisivat pettämään ja antaisivat Eddien pudota, vaikkapa esimerkiksi kolmikertaisesta voltista. Voihan turvallisuusverkkokin olla vaarallinen jos siihen puttoa väärältä suunnalta.

Niinpä Jim Slade kiikkui ja tavoitti kiinni, kiikkui ja tavoitti, kahdesti päivässä. Kiikkui ja tavoitti ja ajatteli, mutta ei puhunut mitään. Eddie